

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/233725,Marek-Galezowski-Powstanie-Tajnej-Armii-Polskiej.html>
27.02.2026, 16:47

Marek Gałęzowski: Powstanie Tajnej Armii Polskiej

Nazwa tej organizacji jest dziś kojarzona przede wszystkim z jednym z najbardziej heroicznych czynów w dziejach Polskiego Państwa Podziemnego – kiedy oficer z jej dowództwa – Witold Pilecki – 19 września 1940 r. dobrowolnie oddał się w ręce niemieckie, by dostać się do obozu koncentracyjnego Auschwitz i stworzyć tam organizację wojskową.

[Konspiracja Polskie wojsko Witold Pilecki](#)

09.11

A jednak pamięć o Tajnej Armii Polskiej powinna być zachowana także z innych powodów. Była ona bowiem jedną z najbardziej znaczących organizacji, które powstały w pierwszym okresie okupacji, czyli przed wybuchem wojny niemiecko-sowieckiej.

Powołanie organizacji

Wywodziła się z dwóch grup konspiracyjnych. Pierwszą zainicjował Jan Dangel w środowisku studentów Szkoły Głównej Handlowej, wśród których było kilku oficerów i podoficerów rezerwy WP.

Drugą założył mjr Jan Henryk Włodarkiewicz – uczestnik wojny z bolszewikami, później oficer 27. Pułku Ułanów im. Króla Stefana Batorego, gdzie m.in. sprawował dowództwo szwadronu i funkcję adiutanta pułku, w końcu instruktor w Centrum Wyszkożenia Kawalerii w Grudziądzu, co znaczące, związany też z organizowaną na wypadek wojny tzw. dywersją zafrontową. We wrześniu 1939 r. oficer kawalerii w Armii „Lublin”, walczył na czele swojego oddziału aż do połowy października.

W budowanej organizacji konspiracyjnej jednym z jego najbliższych współpracowników był właśnie Witold Pilecki, wśród pozostałych warto wymienić chociażby wybitnego działacza polskiego ruchu monarchistycznego Jerzego de Virion (wyprzedzając nieco wypadki, zostanie on uwięziony w Auschwitz, będzie tam współdziałał z Pileckim w tworzeniu Związku Organizacji Wojskowej i zginie zamordowany przez Niemców 4 listopada 1941 r.).

Tajna Armia Polska została formalnie powołana najprawdopodobniej 9 listopada 1939 r. w mieszkaniu przy al. Wojska Polskiego 40a wskutek połączenia obu wspomnianych grup konspiracyjnych. Kilka dni później jej założyciele złożyli przysięgę, którą odebrał ks. Jan Zieja, kolejna wybitna postać najnowszych dziejów Polski.

Komendantem TAP został mjr Włodarkiewicz (przyjął pseudonim „Darwicz”), inspektorem organizacyjnym Witold Pilecki „Witold”, który po utworzeniu Sztabu Głównego TAP w lutym 1940 r. przez pewien czas pełnił też funkcję jego szefa.

Wojskowa konspiracja

TAP szybko zaczął wyróżniać się wśród innych, licznie powstających pod okupacją niemiecką i sowiecką organizacji konspiracyjnych ze względu na swój ściśle wojskowy charakter.

Zaznaczono to w samej nazwie, w przyjętych hierarchicznych, opartych na dyscyplinie wojskowej,

formach organizacyjnych, apolitycznym priorytecie działalności – walce o niepodległość – oraz skoncentrowaniu bieżącej działalności na rozbudowie struktur i gromadzeniu broni. Mówił o tym w swoich zeznaniach szef sztabu ZWZ płk Janusz Albrecht:

„Charakter wojskowy tej organizacji jest znacznie mocniej uwypuklony niż we wszystkich innych”.

Z kolei Jan Nowak-Jeziorański, który znał niektórych ludzi z kręgu dowódczego TAP, wspominał, że miała ona być kontynuacją regularnej armii i szykować kraj do powstania w chwili spodziewanej na wiosnę 1940 r. ofensywy aliantów.

[Czytaj artykuł Marka Gałęzowskiego *Powstanie Tajnej Armii Polskiej* na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Konspiracja, Polskie wojsko, Witold Pilecki

Artykuł

Fotografia Witolda Pileckiego z Karty Rozpoznawczej (Kennkarte), wystawionej na nazwisko Leon Bryjak, wykonana najprawdopodobniej po ucieczce z niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau. Dokument znajduje się w aktach procesowych rotmistrza w Archiwum IPN (fot. z zasobu IPN)